

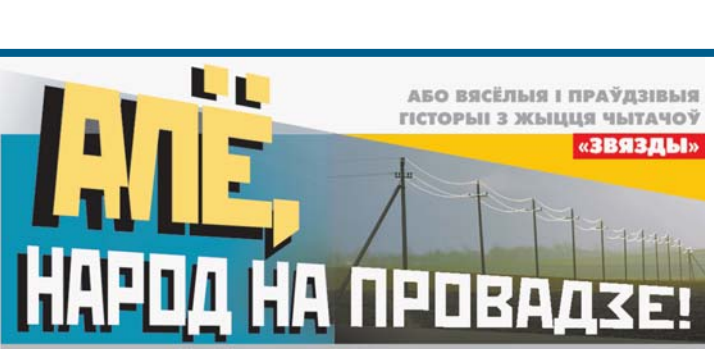
ГАЛОПАМ ПА ЕЎРОПЕ, або Бог у дэталях, д'ябал у дробязях

Так і не змаглакладна высветліць, хто аўтар гэтага вядомага выразу. Ці то Гэтз, ці то Флабэр — абодва пераасэнсавалі заходнеўрапейскі фальклор. Аднак менавіта такое высказванне прыходзіла ў галаву на працягу апошніх тыдняў. У канцы 2013 — пачатку 2014-га даялося вандраваць на аўтобусе па некалькіх еўрапейскіх краінах. Але паколькі на Еўропе мы, хутчэй, «ляцелі», чым ехалі, то і ўражанні аказаліся вельмі рознымі. Што ў вачах адлюстравалася, калі перасякалі межы Польшчы, Германіі, Францыі, Італіі, Аўстрыі, Чэхіі і зноў жа Польшчы, — тое і ўзгадаю.

Ацаніць прыгажосць наваколля ў бліжэйшай на захад суседняй краіне не далі бясконцыя вялізныя шчыты ўздоўж дарогі. Як высветлілася, усталёванныя перш-наперш дзеля таго, каб у населеных пунктах менш былі чуюваць гукі ад трасы. Але ж не толькі. Чаго глядзець на чужую прыватную ўласнасць, якая, да таго ж, абсалютна паўсюдна абнесена яшчэ і сеткай-агароджай? Так што ніякіх далёглядаў, ніякай перспектывы, ніякіх прывычных чорна-белых каровак за акном.

Больш за тое: ніякай магчымасці прывычным для нас чынам задаволіць натуральныя патрэбы. Усё трымай у сабе ажно да афіцыйнага прыпынку. А гэта — раз на 3,5–4 гадзіны. Звычайна пры запраўцы аўтобуса палівам ці ў спецыяльна адведзеным месцы, дзе ёсць невялічкія ўтульныя крама-бар-атэль ну і, вядома ж, прыбыралня пры іх. Адно наведванне «ўтульнага кутка» звычайна каштуе каля 0,5 еўра. Пры гэтым далёка не паўсюль у вышэйназваных краінах прыбыралні платныя. Прасачыць логіку, згодна з якой можна было б вызначыць, трэба рытываць грошы ці не, ніяк не атрымалася. Але ні разу, нідзе, ні з-за якіх падстаў нікога з нас не прымусілі доўга шукаць месца, каб адасобіцца. Пры гэтым і туалетная папера таксама ніколі не заканчвалася.

Кансерватыўны і строгі Берлін, на наведванне якога было адведзена менш за суткі, уразіў будаўніцтвам, якое вядзецца асабліва ва ўсходняй яго частцы. Камунікацыі выведзены вонкі, і таму горад на Шпрэе нагадвае

Сам сябе не пахвалі — так і памрэш... «Рубрыка «Алё, народ на провадзе!» за свае 13 гадоў стала па-сапраўдному народнай. Цяжка нават уявіць, колькі змешчана ў ёй вясёлых і праўдзівых гісторый, — усклікае спадар Аляксандр Матошка з Расоніччыны. — Мяне асабіста заўжды ўражвалі аповеды аб жыцці чалавека, грамадства, дзяржавы, аб тых перагібах, якія далупкаліся як высіком кіраўніцтвам, так і не вельмі». Матэрыялы з рубрык «Простая мова», «Хто каго?», «Алё, народ на провадзе!» не маюць часу даўнасіці. Таму я заўсёды выразаю іх з газет, заховаюю ў асобных папках, а потым падшываю. Такім чынам, — піша спадар Уладзіслаў Пілянчыні з вёскі Свірка Докшыцкага раёна, — у мяне атрымаліся тры вялікія кніжкі, якія часта перачытваю сам і якія будуць чытаць і перачытваць мае нашчадкі...».

Што дадаць да гэтых і іншых прызнанняў? Хіба словы Расула Гамзатава, нагаданыя сужэнцамі Ясёвічамі з Ляхавічаў: «Для та- го, каб пазнаць сябе, патрэбна кніга. Для таго, каб пазнаць іншых, патрэбна кніга. Народ без кнігі падобны да чалавека, які крочыць з завязанымі вачыма: ён не бачыць свету. Народ без кнігі падобны на чалавека без лютэрска: яму нельга ўбачыць свой твор».

Мы — разам — гэтую кнігу пішам. Такім чынам...

ПАКАЯННЕ

Колькі снягоў растала, колькі вады сцякло, а помніцца да драбінці.

Пачатак 1956-га, студзень, заўтра — Каляды. Сяброўка мая, Ніна, кажа: «Слухай, а давай махнём дадому!». Я ёй тут жа: «Давай...». Бо дома ж — святля! Мама, пакуль малая спяць (апроч мяне, іх чацвёра), будзе самаробнымі цацкамі і свежымі (з печы) абараначкамі ўпрыгожваць ялінку, будзе пячы пірагі...

Карацей, сабраліся мы і — не, каб сказаць што класнай, не, каб адпрасіцца, — сваім адумам па-ехалі дамоў, у вёску.

Прапуюцца два дні заняткаў, вярнуліся. Ідзе ўрок хіміі. Выкладчыца, яна ж дырэктар вучылішча Марыя Мікітайна, выклікае мяне да дошкі і ставіць двойку, хоць на ўсе пытанні я адказала... Потым мяне выклі-

сімвалічную паласу, якая некалі нажывую прарэзала горад і народ. Даволі нечакана было тут жа, на зліцці дзвюх частак Берліна, пабачыць вялізную адкры-тую штучную снежную горку для катання.

Імя злога генія XX стагоддзя тут імкнуцца нават не казаць услых без падставы, а вось «жалезнага канцлера і хітрую лісу» Бісмарка успамінаюць з гонарам. Дарэчы, некалькі разоў экскурсавод падкрэсліла, што апошнім часам значна знізіліся прыбыткі жыхароў краіны «і кожны семы апынуўся за рысай беднасці». Праўда, у лічбах яна тую рысу так і не вызначыла, колькі мы яе ні пыталі. Пра парадокс сацыяльнай медыцыны пры нааўнасці страхокі адзавалася

Дарэчы, распранацца ў Луўры зусім неабавязкова, а фатаграфавач можна ўёс, што вам падабаецца. У іншых музеях, між тым, ёсць пэўныя абмежаванні. У галерэі д'Арсе (Musée d'Orsay), дзе сабрана вялізная калекцыя твораў імпрэсіяністаў, фатаграфаваць забаронена ўвогуле, у іншых музеях — можна толькі без успышкі. Ідэаграфічнай інфармацыі паўсюль дастаткова — калі мовы не ведаеце, сачыце за малюнкамі на дзвярах.

Культуру вам прапануюць не толькі пабачыць, але і набыць — на лубы густ і кошт. Крамы з мастацкімі альбомамі, сумкамі, кубкамі, алоўкамі, упрыгажэннямі і, безумоўна, магнічкамі ў асартыменце ёсць у кожнай устано-ве. Такім чынам яе абавязкова спакусіцца на Мону Лізу, якая будзе потым загадкава і з зако-

адназначна: «Сацыяльна — гэта не значыць, што цбе будучы добра лячыць». Але ж запэўніла, што калі мясцоваму грамадзяніну Германіі без вызначанага месца жыхарства спатрэбіцца аперацыя на сэрцы, яе яму зробіць — пасля чаго вернуць на тую ж лаўку ў парк, дзе ён ляжаў дагтуль.

Між іншым, тыя ж беспрацоўныя маюць права бясплатна наведваць музеі і выставачныя залы — каб павышаць свой культурны ўзровень і натхняцца высокім мастацтвам. Увогуле, у гэтай галіне ва ўсіх краінах Еўрасаюза яшчэ шмат розных бонусаў для моладзі, пажылых і інвалідаў. І ўсё гэтымі магчымасцямі карыстаюцца вельмі актыўна. Больш за тое — у вялікіх музеях, такіх, як Луўр, прадугледжана спецыяльнае невялікае памяшканне і столік, каб было зручна спаві-ваць дзіця. І таму зусім нікога не здзіўляе, калі маці з немаўляткам на руках ці ў вазку гуляе па выставачных залах.

Прынакмі, ёсць і такая акаліч-насць. У былым палацы фран-цузскіх каралёў натоўп абавяз-кова вынесе вас да Джаконды і вы, вядома ж, паспрабуеце сфатаграфавач сябе на фоне шэдэўра. Звярніце ўвагу таксама і на маленькія памеру чорна-чырвоныя малюнкi за абодвух ба-коў ад сусветна вядомай карціны.

Аляксандра САРОКА. в. Шашкі, Стаўбоўскі раён.

ЯШЧЭ РАЗ ПРА ЛЮБОЎ

На ўсіх скрыжаваннях можна пацнуць пра тое, як мы, бацькі, выхоўваем дзяцей, а вось пра тое, як дзеці нас, — не...

Мы тады былі маладымі, толькі пераехалі ў новы дом — невялікі, трохпавярховы. А та- му адрэз ж з ўсіх жылцоў са-бралі якія-ніякія грошы, закупілі будаўнічыя матэрыялы — сталі даводзіць да ладу двор: тала-кой абгарадзілі яго, зрабілі пра-сторную альтанку; для малых (у кожнай сям’і па двое-трое дзетак было) паставілі пясочніцы, арэ-лі, бо трэба ж... А тым летам і нам, бо ў сям’і другое дзіцятка з’явілася — даўчышка, я вядома ж, ля яе ўвесь час тапталася. А сыночак болей на вуліцы — то з дзецьмі, то з татам...

Дык вось. Выскоквала я неяк на балкон пляшюшкі сушыць (пра папмеры нават чутак тады не было), следам мой хлопчык вы-ходзіць і так сур’ёзна кажа: «Ма-ма, а ты дзверы на балкон не зачыняй, хай яна замерзне!». І на сястрычку паказвае.

Я ледзь не сампела тады. Схапіла дзіця на рукі, давай цапаваць ды прыгаворваць: «Сыночак, ну што ты? Я ж ця-бе таксама люблю! Мо ж з та-там цябе і купілі таму, што ты самы лепшы быў... Але ж ця-пер ты падрос, вялікі ўжо: сам апрагнаеца, сам ясі і тату да-памагаеш. А сястрычка пакуль маленькая: яна нічога не ўмее. Бачыш, я яе кармлю, пляюш-

Яны заўважна папярэджваюць аб небяспецы магчымага крадзя-жу: «Сачыце за сваімі сумкамі і кішэннямі, калі фатаграфуеце!». Відаць, маюць рацыю. У нас, на шчасце, абышлося без сумных інцыдэнтаў.

Дарэчы, распранацца ў Луўры зусім неабавязкова, а фата-графавач можна ўёс, што вам падабаецца. У іншых музеях, між тым, ёсць пэўныя абмежаванні. У галерэі д'Арсе (Musée d'Orsay), дзе сабрана вялізная калекцыя твораў імпрэсіяністаў, фатагра-фаваць забаронена ўвогуле, у ін-шых музеях — можна толькі без успышкі. Ідэаграфічнай інфар-мацыі паўсюль дастаткова — ка-лі мовы не ведаеце, сачыце за малюнкамі на дзвярах.

Культуру вам прапануюць не толькі пабачыць, але і набыць — на лубы густ і кошт. Крамы з мастацкімі альбомамі, сумкамі, кубкамі, алоўкамі, упрыгажэн-нямі і, безумоўна, магнічкамі ў асартыменце ёсць у кожнай устано-ве. Такім чынам яе абавязкова спакусіцца на Мону Лізу, якая будзе потым загадкава і з зако-

У Лууры каля скульптуры святой Марыі Магдаліны (G. Erhart).

рам назіраць з халадзільніка за вавым харчаваннем. Выбар дробязяў на падарункі эканом-класа прапануюць і ма-ладцы цёмнаскурвыя хлопцы — на ўсіх рэспасуджаных турыс-тычных маршрутах, асабліва ў Францыі. Яны кідаюцца на дзвер-ы аўтобуса, як на амбразуру, працягваючы да вас чорныя рукі з нанізанымі на дрот маленькімі Эйфелевымі вежамі і крычаць: «Братаны, халява за 5 еўра!».

Памятаю, калісьці з такім жа эн-

так гандлявалі ў Гомелі салам і каўбасой жыхары Украіны, якія зараблялі на розніцы ў цэнах.

Між тым, час ад часу, як і ў нас, іх там ганяюць паліцыйскія. Так што лёгкім жыццё новых фран-цузаў ніяк не назавеш. А вось каталіцкае Раство ў Парыжы выклікала ў мяне вель-мі супрацьлеглыя пачуцці. Але ж пра гэта раскажу асобна — у наступным матэрыяле.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.
Фота аўтара.

Крыўдна гэта чуць было, бо маладзіца — якраз наадварот: узор сумленнасці, выхаванка партыі і камсамолца, пасля вайны яе ў ваенна-медыцынскаму ака-дэмію накіроўвалі... А яна вось іншы выбар зрабіла...

І пасля гэтага што — у жаб-рачкі (яна так сабе базар уяўля-ла)? Ды нізавошта! Для яе гэта страшней, чым нямецкія тарпе-ды... Але ж форс форсам, а дзяцей абуваць трэба. Ды і пёўнікак я-раз нарасло — і для сябе, і на продаж.

...Спаць, лічы, не лажы-лася. Вытапіла ў печы, пада-іла кароўку. У цемры зняла з курасадзі тых певунокі, неяк звязала, пасадзіла ў кароўку з пачалкай, закрыла. Баба Надзя тут як тут. Кажэ: маўляў, каб харошы торг быў, трэба ў ка-чэрэжніку вілкі «патасаваць».

І пры гэтым тройчы прамовіць: «Купці-таргаўцы, усе мае, усе ка мне». Чаго толькі не зробіш, каб тавар збыць, — патасавала. А далей — кароўку за плечы і на пятку. Баба Надзя, паплавашушы цераз левае плячо, ішчэ і пера-хрысціла яе — на ўдачу...

Аўтобусы тады не хадзілі. Можна было выкачаць «папут-нага» каня, але... Яшчэ і віднець не стала — вясковыя пёўні ўзяліся сонца будзіць. А гэтыя, з кароўкі за спінай, гайда ім падпываць! Ну не раўнуючы, канцэрт хору Пят-ніцкага. З ім жанчына проста ку-

■ На кантролі

Яно было, «адно акно»?

Спецыялісты ўпраўлення архітэктуры і горадабудаўніцтва Гомельскага гарвыканкама прымушаюць збіраць лішнія даведкі і перакладаюць свае абавязкі на грамадзян. Праведзеная камітэтам Дзяржкантролю Гомельскай вобласці праверка паказала, што няясвоечасова выконваюцца практычна ўсе працэдурны.

У многіх выпадках час на разглад заяў перавы-шае вызначаныя тэрміны больш чым на 200 дзён. Пры тым, што тэрмін ажыццяўлення саміх працэ-дур складае не больш за 30 дзён. Састарэла і тая інфармацыя для грамадзян, якая знаходзіцца на адпаведных стэндах. Ва ўпраўленні архітэктуры і горадабудаўніцтва склапалася негатыўная прак-тыка збору заяўнікамі дакументаў і звестак, якія павінны запытвацца кіраўніцтвам самастойна, а таксама патрабаванне дакументаў, не прадугле-джаных заканадаўствам для ажыццяўлення адмі-ністрацыйных працэдур, адзначылі ў прэс-службе Камітэта дзяржкантролю.

Напрыклад, па адміністрацыйнай працэдуры «Выдача дазвольнай дакументацыі на праекта-ванне, узвядзенне, рэканструкцыю, рэстаўра-цыю, капітальны рамонт, добраўпарадкаванне аб’екта, знос» з заяўнікаў неабгрунтавана пра-тра-

Сёння з раніцы не жарты. Снег напаў знянацку, ноччу. Людзі могуць выйсці з хаты, Калі гурбы пераскочаць.

Трактары ідуць брыгадай, Батальёнам — снегамёты. Камунальныя атрады Наступаюць на сумёты.

Хлопцы з «мазаўскіх» кабінак Рэжучэ снежныя заносы, Але зноў мільён сняжынак Дэсантуецца з нябёсаў...

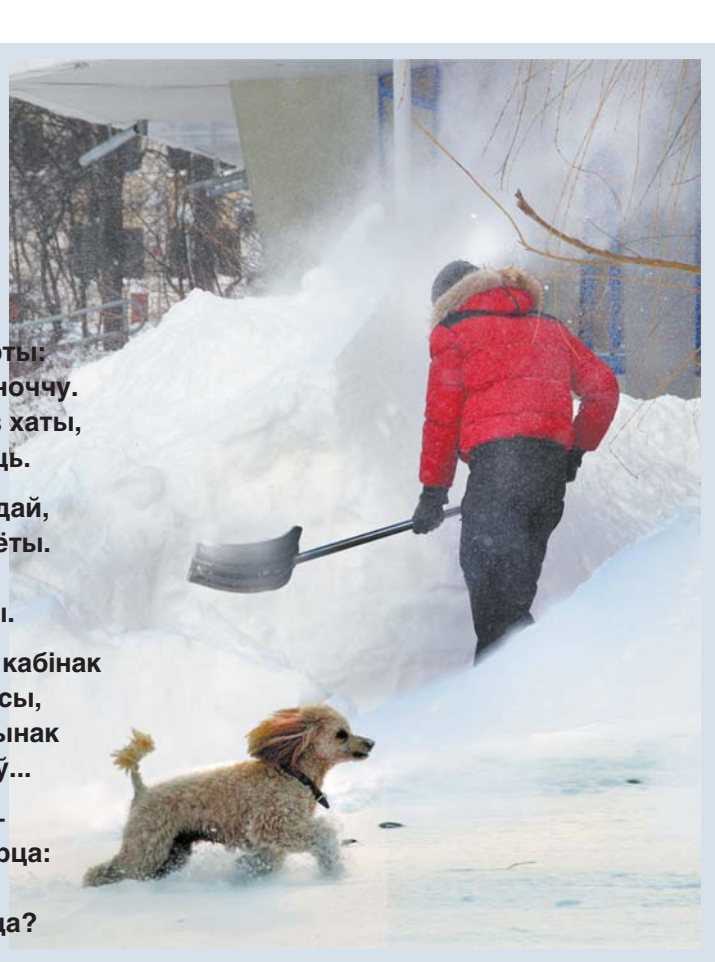
Я на гэтым полі бою — У палоне. Шчыміць сэрца: Як учыцца з табою, Ад вачэй тваіх саргэцца?

буюць: копіі дакументаў на зямельны ўчастак і на аб’ект нерухомай маёмасці, дагавор арэнды капітальнага будынка (ізаляванага памяшкан-ня), заключэне на праектаванне аб’екта, выда-дзенае Гарадскім цэнтрам гігіены і эпідэміяло-гіі, пералік відаў работ на стадыі праектавання, схему знаходжання аб’екта ў маштабе 1:500, эскіз аб’екта, які праектуецца, рэканструюецца, мадэрнізуецца.

І гэта ў той час, калі, у адпаведнасці з адзі-ным пералікам адміністрацыйных працэдур, якія здзяйсняюцца дзяржаўнымі органамі і іншымі ар-ганізацыямі ў дачыненні да юрыдычных асоб і ін-дывідуальных прадпрымальнікаў, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 17.02.2012 № 156, для ажыццяўлення такой працэдур дзяўніку неабходна прадставіць толькі заяву; дакумент, які пацвярджае дзяржаўную рэ-гістрацыю юрыдычнай асобы ці індывідуальнага прадпрымальніка, і дакумент, што пацвярджае ўнясенне платы.

Кантралёры выявілі выпадкі і калі за дзярж-рэгістрацыю самавольных пабудов з грамадзян неабгрунтавана ўзялі 16,7 млн рублёў. Цяпер раз-глядаецца пытанне пра прыцягненне вінаватцаў да адміністрацыйнай адказнасці.

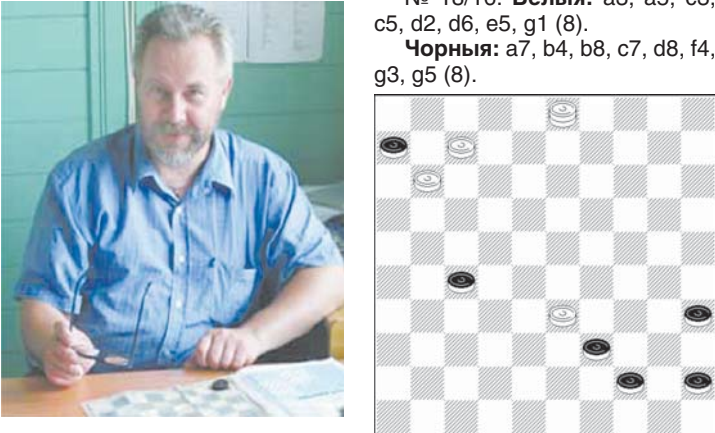
Ірына АСТАШКЕВІЧ

ШАШКІ Пад рэдакцыяй міжнароднага арбітра Мікалая ГРУШЭУСКАГА

НАШАМУ АЎТАРУ — 50!

Віктар Шульга (*на фота*) мае дыплом інжынера пасля закан-чэння Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі, зараз працуе ў адным з магазінаў Мінска сістэмы «Еўраопт». А ў

вольны час займаецца шашач-най кампазіцыяй, якой захапіўся яшчэ ў школьныя гады. Цяпер ён — неаднаразовы чэмпіён Беларусі, а ў раздзеле па ства-рэнні малых камбінацыйных проблем на вялікай штаклетач-най дошцы — бронзавы прызёр чэмпіянату свету, за што пер-шым з беларускіх складальнікаў атрымаў званне міжнароднага майстра. Праявіў свае здольнас-ці ў арганізацыі спаборніцтваў рознага значэння і прапагандзе старадаўняй гульні. Напрыклад, па яго ініцыятыве праведзены прэстыжныя міжнародныя кон-курсы «Беларусь-2012» і «Бе-ларусь-2013». З улікам гэтых і іншых заслуг яму доверана кі-раўніцтва камісіяй на кампазіцыі ФМЖД.

Нядаўна Віктар Іванавіч ад-значыў сваё 50-годдзе! Вішню-ючы юбіляра, працягваем яго **аўтарскі конкурс-18** чарговымі заданнямі. У іх белыя пачынаюць і выйграюць:

ПЕРШЫНСТВО КРАІНЫ Яно прайшло ў першай лізе па шашках-64. Званне чэмпіё-на заяваваў кандыдат у май-стры спорту Аляксандр Барташ з Маладзечна. У мужчынскім турніры выступіла міжнарод-ны майстар сярод жанчын Да-р’я Федаровіч (Мінск). Гуляла яна моцна і эфектыўна: ёй уручаны сярэбраны медаль. 3-5 месца падзялілі майстры Віталь Аніска (Мінск), Васіль Навумік (Ваўкавыск) і мінча-нін Уладзіслаў Валюк. Усе яны перайшлі ў вышэйшую лігу. У жанчын адбыўся розгрыш 4 пуцёвак у вышэйшую лігу. Іх упадальніцамі сталі сталічныя кандыдаты ў майстры Марыя Міронава, Аляксандра Спіры-на, Паліна Петрусёва і Ганна Вузілк.

РАШЭННІ «Аўтарскі-17» (П. Шклудай):
№ 17/18 — h8+, № 17/19 — h8 (c3a) a1 (d4) a5 (b2) c3, f4 (c3) c1+-. A/f6 (b4)(b2) d6, a1+ і **№ 17/20** — c5, c7, g3, h8, f6, b4, c7, c7 (b6) a5 (e7) b6 (d6) a7 (e5) b8 (d4) f4(c3) c1+.

№ 18/14. Белыя: b6, d6, f4, дамки e1, h2 (5).